

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR:</p> <p>Egész évre . . . 10 kor.</p> <p>Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti : DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.</p> <p>Főmunkatárs : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- — hivatal — Budapest, Károly-körút 19.</p>
---	--	--

Tartalom: Egy tanulság. — A közokirati kényszer szabályozása a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében. — Felső-bírósági határozatok. — Miniszteri rendeletek. — Szemle. — Külföld.

Egy tanulság.

Mikor a községi jegyzők magánmunkálati ügykörének törvényesítése ellen sikra szállottunk, sorra vettünk minden érvet, melynek az ilyen kérdés eldöntésében súlya lehet. Hivatkoztunk minden modern igazgatásnak arra az alapvető elvére, hogy a közszolgáltatnak kizárólagosnak kell lennie, hogy az mellékfoglalkozást, mellékkeresetet meg nem tűr, mert az a közszolgáltatnak nemcsak gyakorlati céljait hátráltatja, de annak belső természetével sem fér meg. A mellékkereset lehetősége szükségképen magával hozza a közigazgatási teendők kisebb-nagyobb fokú elhanyagolását, aláassa a köztisztviselői állás erkölcsi biztosítékait, megbillenti a pártatlanság mérlegét, megingatja a köznép bizalmát, megrendíti az államigazgatás tekintélyét. Példákat, tényeket hoztunk fel az elmélet igazolására. Annak a bizonyítására, hogy a magánmunkálati ügykör csak a közigazgatási teendők elhanyagolásával látható el, tanukul idézhettük magukat a jegyzőket, akik nyilvánosan beismerték, hogy a jegyző nem foglalkozhatik magánügyködéssel, „mert a reábízott nagy feladatnak kötelességszerű teljesítése egész idejét leköti“, hogy maguk „az állami teendők arra sem hagynak időt a jegyzőnek, hogy a községi törvényben felsorolt teendőknek $\frac{1}{3}$ részét elvégezhesse“ stb.

A közigazgatás követelményei mellé odaállítottuk az igazságszolgáltatás parancsolatait. Annak a szükségét, hogy a peren kívüli jogszolgáltatás a közigazgatási szolgálattól elválasztassék. Statisztikai adatok súlyával igazoltuk ebben is hátramaradt voltunkat. Azt, hogy hazánkban a peren kívüli jogszolgáltatás ez idő szerint is úgyszólván teljesen a közigazgatási tisztviselők kezébe van letéve, mert az okiratoknak és a telekkönyvi beadványoknak közel 90%-a kerül ki a jegyzői irodákból. Ráműtöttünk, hogy ezt az állapotot fogja majd a magánmunkálatok törvényes elismerése állandósítani, rendszerré emelni, állami életünk fájába oltani, alkotmányos rendünk szervei közé illeszteni. Amivel okvetlenül megrontja majd jogszolgáltatásunk alapjait, megmérgezi a forrást, mely igazságügyünk csatornáit táplálja, vérkeringését ellátja. Gondoskodik a perek végtelen szaporításáról, a bíróságoknak munkával túlterheléséről, hátralékaik megnövesztéséről, a telekkönyvek örökös rendezetlenségéről, a jelzáloghitel megingásáról és megdrágításáról, és megfélemedezik az igazgatás szociális feladatairól, melyek éppen a köznéppel szemben teszik leginkább parancsolóvá az állami gondoskodást és támogatást, minden érdeknek és mindenképp közt leginkább az igazságügyieknek felkarolását. Megállít a haladás útján, visszaszorítja alig megindult fejlődésünket már elnyűtt művelődési fokok államberendezési színvonalára. A közjegyzői intézményt, igazságügyünk újjászervezésének egyik első vívmányát, egészséges működésének egyik nevezetes biztosítékát, menthetetlenül elsorvasztja.

De rámutattunk a törvénytervezetnek egyébként is aggályos voltára. Azokra a veszedelmekre, miket a magánképviselőnek és az igazgatási hatalomnak állandó párosítása ugyanegy kézen magában rejt. A politikai tisztviselők befolyásának mértéktelen megnövekedésére. A kormányzó hatalomtól független gazdasági léttel bíró társadalmi osztályok elsorvasztására. Törvényesen megállapított hatáskörök kijátszására. Illetéktelen érdekeknek, fennálló törvényekkel és a közérdekekkel ellenkező törekvéseknek szentesítésére.

És hogy semmit el ne mulasszunk, szemem szedtük azokat az érveket is, melyeket a kormány a tervezet megokolására felhozott. És kimutattuk, hogy egytől-egyig tarthatlanok, alaptalanok. Kimutattuk, és pedig a kétrendbeli hivatalos díjszabályzat összehasonlítása útján, hogy a jegyzők munkája nem olcsóbb, hanem általában drágább, mint a közjegyzőké. Kimutattuk, hogy a jegyzői irodák könnyebb hozzáférhetőségéből merített érv nem egyéb mint

szemfényvesztés, mert egyebektől eltekintve, a telekkönyvi székhelyek topografiája határoz a magánügyködés túlnyomó eseteiben, nem a jegyzői székhely. És hogy a magánügyködés fenntartása érdekében a falusi népnek a jegyzőkhöz való ragaszkodásából és különös bizalmából sem lehet — különben is elég gyöngye — érvet kovácsolni, mert ezeket általában éppen nem igazolja a tapasztalat. Ha üres szólamoktól eltekintünk, nem is találkoztunk egyébbel, amit megokolásnak lehetne nevezni, azokban a kijelentésekben, melyekkel a kormány a saját javaslatának védelmére kelt. Ennyi volt mindössze az, amit a kérdésnek minden vonatkozásait kimerítő érveinkkel szembeállított.

Nem csoda, hogy a közvélemény egészen másban kereste a kormányjavaslat valódi indító okát és hogy ebbeli feltevését tartózkodás nélkül ki is fejezte. Abban t. i., hogy a kormányt a jegyzői illetménynek rendezésében, a politikai terveinek háttérében rejlő új választásokra való tekintet, a jegyzői testület jóakarátának és támogatásának megnyerése, vagyis magyarán mondva, kortescélok vezették.

Mi az ilyen feltevés hangoztatásától állandóan tartózkodtunk, mert egyszerűen lehetetlennek tartottuk. Tartózkodtunk még akkor is, midőn minden törekvésünk, hogy az intéző köröket a javaslat megváltoztatására bírjuk, hiábavalónak bizonyult, midőn tapasztalunk kellett, hogy a magánmunkálati rendszer körüli harc nem az érveknek harca, mert érveink még csak ellentmondásra sem találtak, azokat az érveket pedig, melyeket a kormány vezető férfiai a javaslat igazolására felhoztak, azután is hallanunk kellett ajkaikról, mikor már tarthatlan voltukat előttük kétségbevonhatlan adatokkal bebizonyítottuk.

És tartózkodunk ma is. Nem kutatjuk, alapos-e a feltevés, igaz-e a vád? Mindenképpen olyan az, a melylyel még foglalkozni is visszataszító dolog a jobb érzésűek számára. Jóllehet erkölcsi érzésünket nem igen kényeztetni el a modern politikai gyakorlat, mely még távol áll attól, hogy a középkori állam-művészet minden balfogását elvesse.

De bár üres legyen is az a feltevés, nagyon értékes a tanulság, mely róla lefejl. Bizonyos, hogy soha kormány Magyarországon a jegyzőkért többet nem tett, mint a mostani — már akár politikai szolgálataik reményében tette, akár nem — és soha választások Magyarországon lesújtóbb eredménnyel a kormányra nézve nem végződtek, mint a mostaniak.

Ebből a tanulság vagy az, hogy a jegyzőknek politikai pártállása, hajlandósága vagy szolgálatkészsége a választások eredményében nagyon csekély jelentőséggel bír; vagy az, hogy a jegyzői testületet politikai szolgálatokra lekenyerezni nem lehet.

Azt hisszük, mind a két feltevés egyaránt közel jár a valósághoz. A jegyzői testület sokkal hazafiasabb, sokkal önérzetesebb, semhogy anyagi kedvezmények árán olyan szolgálatokra volna kapható, melyeknek semmi köze nincs hivatalos állásukhoz, legkevésbé akkor, mikor azok az irányzatok melyeket ilyen módon szolgálnia kellene, jobb meggyőződésével ellenkeznek. Nem is ajándéknak vették, amit a kormány anyagi helyzetük javítására tett, hanem fáradságos, sokrétű, fontos szolgálataik jól megérdemelt ellenértékének. Hogy az ellenérték részben egy másik köztisztviselőnek, a közjegyzői karnak létfeltételeit csorbítja, az bizonyára a jegyzők szemében sem legérdemettevőbb sajátosága, amint hogy meg is vagyunk győződve róla, hogy a jegyzői testület túlnyomó többségében nagyobbra tartaná a kizárólag közforrásból eredő tisztviselői javadalmazást — csak aztán igazán kielégítő is legyen a mértéke — mint a többékevésbé mégis bizonytalan, küzdelmes és hivatalos jellegükkel meg nem egyeztethető mellékjövedelmeket.

De áll az is, hogy a jegyzői testület, még ha meg is volna benne a hajlandóság, nem bír elég befolyással a köznépre, hogy annak politikai megnyilatkozásait a maga kénye-kedve szerint igazgathassa. A választóközönség is túlnyomó részben — hála Égnek — sokkal önérzetesebb és sokkal függetlenebb, semhogy meggyőződését áruba bocsátaná és a hatalomnak mindenkorí kezelői előtt egyszerűen meghunyászkodnék. Fordulnak elő visszaélések nálunk is, mint mindenütt a világon. De a nemzet nagy zömét se pénzzel megvesztegetni, se hatalmi eszközökkel lenyűgözni nem lehet. Legkevésbé akkor, midőn nagy nemzeti kérdésekről van szó, melyek lelkiülete mélyét ragadják meg és felkeltik legnemesebb hazafiúi szenvedelmét. Ezeknek áradatával szemben tehetetleneknek bizonyulnak az apró mesterkedések és a nagy erőszakoskodások egyaránt. Azokat pedig, akik az ilyenekhez fordulnak, akár kicsinyek legyenek, akár nagyok, akár a községek élén álljanak, akár a kormányén, ez az áradat elsöpri.

De hogyha a magánmunkálati rendszer törvényesítése nem volt jó erre sem, akkor ugyan mire volt jó?

A közokirati kényszer szabályozása a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében.

(Befejező közlemény.)

III.

A személyjogban közokiratot kíván meg a tervezet az *alapítvány* létesítéséhez, ha az alapító-ügylet arra irányul, hogy az alapítvány még az alapító életében jöjjön létre (69. §.). Tekintve ezen ügylet jelentőségét és azon szempontot, hogy az alapító valódi komoly elhatározásának a választott formában is kell nyilvánulnia, ezen rendelkezés feltétlenül helyeselendő. Ugyanígy rendelkezik a svájci javaslat (97. §.), míg a német ptk. (81. §.) megelégszik az egyszerű írásbeli formával, de viszont (80. §.) állami jóváhagyást követel meg, míg ami tervezetünk további tárgyalásánál az eredetileg kontemplált hatósági jóváhagyás kelleke elejtetett és egy alapítványi könyvbe való bejegyzésben állapított meg a perfekcióhoz szükséges momentum (Főelőadmány, I. 164. és 167. ll.), úgy hogy ilyen szabályozás mellett a helyes jogi formába öntés csakis már az ügylet létesítésénél felállított közokirati garanciával biztosítható. De ugyanazon szempontok és, tekintve a reparáció lehetetlenségét, még fokozottabb mértékben állanak, ha az alapítványi ügylet az alapító halála esetére szól. Az egyszerű végrendelezési forma, melylyel a tervezet megelégszik (69. §. 2.), a tartalom helyessége tekintetében semmiféle garanciát nem nyújt, hanem feltétlenül közvégrendeleti (és pedig az 1820. §. szerinti) forma lesz megkívánandó (így a svájci jav. 97. §. 2.) annyival inkább, mert csak így lesz az egyszerű hagyományok és az alapítványok közötti választóvonal a gyakorlatban biztosan felállítható és kételyek felmerülése kizárható.

IV.

Legfontosabb tere van a közokirati kényszernek a családjogban és nevezetesen a *házastársak közötti jogügyletek* körében. Itt egyfelől a dolog természeténél fogva elesik a közokirati kényszer ellen általában szóló forgalomszabadsági szempont, másfelől feltétlenül megkívánják a közokirat által nyújtott garanciákat a ház-

társnak és különösen a nőnek a hitvestársi bizalommal való visszaélés ellen nyújtandó védelem és harmadik személyek érdekeinek megóvása. És pedig fennállanak ezen szempontok úgy a házastársak közötti bárminő, épp úgy mint idegenek között köthető, valamint különösen a házastársi viszonyból folyó, a házassági vagyoni jogi viszonyokat szabályozó ügyletekre nézve is. Ennélfogva épp úgy, mint hazai jogunkban (1886. VII. t.-c. 22. §. b) c) 23. §. az első és 22. §. a) a második kategóriára nézve), a külföldi jogokban is kivétel nélkül fel van állítva a közokirati kényszer. Így az osztrák jogban az 1871. július 25. törvény szerint vételi-, csere-, életjáradék- és kölcsönügyletek és házassági szerződések érvényességéhez közjegyzői okirat szükséges. (Ajándékozáshoz optk. 943. 1246. §§. szerint azonban nem!) A code civil (1394. §.) szerint házastársak közötti bárminő szerződésekhez, a német ptk. (1434. §.) és a svájci jav. (216. §.) szerint házassági szerződésekhez közokirat kívánatik meg.

A magyar ált. ptk. tervezete, az eddigi jogunk szerinti taxatív felsorolást (1886. VII. t.-c. 22. §. b) c) 23. §.) mellőzve, a szokásos alkalmi ajándékozások kivételével az összes, házastársak közötti, épp úgy mint idegenek között köthető, rendes ügyletekre kimondja a közokirati kényszert (106. §.) és fordítva, az eddigi jogunk általános szabálya helyett (1886. VII. t.-c. 22. §. a)) taxative felsorolja a házassági vagyoni jogban a közokirati kényszer eseteit. (113., 125. 171. 175. §§.)

A tervezet azon feltétlenül helyes intézkedésével szemben azonban, hogy házastársak rendes ügyleteket egymással csak közjegyzői okiratban köthetnek, a további tárgyalásban már visszaesés történt és a közokirati kényszer az ingatlanátruházási, ingatlanon jogot alapító vagy átruházó és ajándékozási szerződésekre szorított. (Főelőadmány II. 15. I. XXV. sz. elvi kérdés.)

Már mai jogunkban is anomáliák felmerülhetnek, így a férj közjegyzői okirat nélkül el nem adhatja, de odaajándékozhatja (átadás mellett) összes ingó vagyont, értékpapírletét, egész üzletét nejeinek. A fenti szabályozás azonban a közokirati kényszert még szűkebb körre szorítja. A férj közjegyzői okirat nélkül oda nem ajándékozhatja, de szinleges visszteher mellett eladhatja ingó vagyont, pl. üzletét nejeinek. Kölcsön-, haszonbérleti-, tartozás-, elismerési ügyletek szabadon köthetők. Meghatalmazások, melyek

pedig legalkalmasabbak a hitvestársi bizalommal való visszaélésre, forma nélkül adhatók.

Egyáltalán azt hisszük, hogy taxatív felsorolás mindig hiányos lesz. Akármilyen ügyleti formában a leglényegesebb átruházások létrejöhetnek, a javasolt válaszfalak pedig egytől-egyig lényegteleneznek mutatkoznak. Így ingó és ingatlan között a mai gazdaságban alig van különbség; értékhatár fel nem állítható, mert ami egyik házasságban csekélység, másikban lehet az egész vagyon; az ingyenesség nem lehet irányadó, mert a visszteher könnyen szinlelhető, a birtokállapot, mely ha idegenek közötti ügylet iránt kételyek merülnek fel, döntő, házastársak között elmosódik. Épp oly kevésbé alkalmasak a közokirati kényszer helyett általában javasolt módok a házastársak és harmadik személyek védelmére. Megtámadási vagy elállási jogot adni a házastársnak nagyobb mértékben, mint ahogy ez az általános szabályokból következik, egyáltalán lehetlenné tenné a házastársak közötti komoly ügyletkötést, úgy hogy ugyanolyan jogosultsággal az ilyen ügyleteket egyáltalán el lehetne tiltani. Az ingyenesség vélelmezése, vagy a hatálytalanság kimondása olyanokkal szemben, akiknek ezen időpontban követelésük már van, a csődjogba és a csődön kívüli megtámadás speciális jogába tartozik. (Terv. 1518. §.) Különben is a keletkezés időpontjának valódisága ismét csak a közjegyzői közreműködés előírásával lenne biztosítható. Mindezeknél fogva véleményünk szerint a kérdés csak a tervezet 106. §-ában fölállított általános szabálylyal oldható meg kielégítően. Annyival kevésbé okozhat ez aggályt, mert rendes ügyletek házastársak között komoly szándékkal, nem pedig az egyik házastárs kiaknázása vagy 3-ik személyek kijátszása végett, alig szoktak létrejönni, az ilyen ritka esetekre tehát minden hátrány nélkül írható elő bármily szigorú forma.

Ami a házastársak közötti ügyletek második, a házassági vagyoni jogi viszonyokat szabályozó kategóriáját illeti, tekintve hazai jogunk és az összes külföldi jogok egyező álláspontját, a közokirati kényszer szükségessége további indokolásra nem szorul. A tervezet is nyilvánvalóan ezen állásponton van, amennyiben úgy a hozománynak a nő általi rendelkezéséhez (113. §.), a hozománynak a férj általi biztosításához (119. §.), különjóság megállapításához (125. §.), hitbérnek a férj általi rendelkezéséhez (171. §.), valamint minden házassági szerződéshez (175. §.) közjegyzői okiratot kíván

meg. Ezen szétszórt kijelentések azonban a gyakorlatban kételyek felmerülésére fognak vezetni és már most is nem teljeseznek mutatkoznak. Így nem helyes, hogy a nő tartásdíjának szabályozásához, az arról való esetleges lemondáshoz nem kívánatik meg közjegyzői okirat. A különjóság megállapításához közjegyzői okirat szükséges, de a 126. §. 4. pontja szerinti szintén lényeges meg egyezéshez nem. Azonkívül gyakran csak „házastársakról“, „férj“-ről van szó, a miből azon nem kívánatos következtetés volna vonható, hogy a jegyesek ezalatt nem értendők. Mindezért szükségesnek tartjuk egy általános szabály felvételét oly értelemben, hogy közjegyzői okirat szükséges minden szerződéshez, melyben házastársak vagy jegyesek, mint ilyenek közötti vagyoni jogviszonyaikat szabályozzák.

A családjog körében a továbbiakban még közokiratot kíván meg helyesen a tervezet a törvénytelen gyermek atyaságának elismeréséhez (201., 346. §§.) bizonyos joghatály előidézésével; a törvényesítésbe való beleegyezéshez (205., 213. §§. az atya, és 209. §. a gyermek, ill. anyja részéről) és nevezetesen az örökbefogadáshoz (227. §.), végül a gyámrendeléshez, fakultative a végrendelettel (363. §.).

Megkívánandó volna még válóesetekben a gyermekekre vonatkozó megegyezés hatályát a közokirati formától függővé tenni (278. §.) annyival inkább, mert ez rendszerint úgyis a vagyoni viszonyok szabályozásával kapcsolatban történvén, újabb nehézséget nem jelent.

V.

A vagyonjog körében, ahol a forgalom szabadság elve az irányadó, csak természetes kívánság, hogy a közokirati kényszer csupán a legszükségesebb mérvben mondassék ki. Legfontosabb itt az *ingatlanok átruházásának* s erre nézve a közokirati kényszer fel-, vagy fel nem állításának kérdése. Mai jogunkban, ami bizonyára csak magánjogi kodex hiányának tulajdonítható, ehhez alakosság egyáltalán nem szükséges, tehát szóbeli szerződéssel is lehet ingatlant elkötelezni, tulajdonilag átruházni, csupán a telekkönyvi bejegyzéshez kell erre alkalmas okirat. Ez mindenestre tarthatatlan állapot, számtalan pernek és telekkönyveink rendezetlenségének főoka. Az okirati kényszer tehát csak azért nem mondott ki, mert erre alkalom nem volt. Már a közjegyzőség felállításánál az alkalommal élve, közokirati kényszer kontempláltott,

a javaslat ily értelmű 26. §-a, majd az igazságügyi bizottság módosítása azonban, mely szerint csak a tkvi bejegyzéshez lett volna szükséges közokirat, elejtetett. Miután pedig egyszerű okirati kényszer kimondása nem a közjegyzői törvénybe tartozik, megmaradt a régi állapot. Az osztrák jogban a szerződés érvényességéhez szintén nem kell okirat, de a telekkönyvi bejegyzéshez közjegyzői hitelesítés. A code civil és az olasz tkv. okirati kényszert állít fel.

A német ptk. már a kötelmi szerződés érvényességéhez közokiratot kíván meg, hacsak „Auflassung“ és bejegyzés hozzá nem járul (313. §.), a bejegyzéshez pedig a telekkönyvi hivatalban való kijelentés szükséges (925. §.). A svájci javaslat úgy a tulajdonátruházáshoz (663. §.), mint a jelzálogalapításhoz (815. §.) közokiratot kíván meg.

A magyar ált. polg. tkv. tervezete szerint ingatlan tulajdonának átruházásához szükséges az átruházásra irányuló érvényes kötelezettség értelmében a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezésének megengedése (650. §.). A kötelezettség érvényes elvállalásához pedig a kötelmi jog szabályai szerint okirat szükséges (1398. §. vétel, 1497. §. csere és 1499. §. ajándékozási ígéret esetében). És miután a tulajdon megszerzése csak a telekkönyvi bejegyzéssel történik (525. §.), ehhez pedig szintén okirat (538. §.), bekebelezéshez pedig teljes bizonyítékot képező okirat (540., 542. §§.) szükséges, ennél fogva az egész vonalon okirati kényszer áll fenn, de a közokirati kényszer mellőzésével minden stádiumban.

Kétségtelen, hogy ez az elhatározás szorosan összefügg a jelenlegi szervezeti állapotokkal. Mert afelett kétség sem lehet, hogy elvileg feltétlenül a közokirati kényszer felállítása lett volna megkívánandó. Ezt maga az indokolás (II. E. 368. l.) is elismeri és az emellett szóló érvek számtalanszor elő lettek adva s közismertések. Telekkönyveink rendezése és a rendezett állapot fentartása csak ez úton lesz elérhető, hibás okiratok felvétele és ebből eredő perek csak így kikerülhetnek. Másfelől nincs ok az ingatlanforgalmat túlságosan megkönnyíteni és különben is, miután a feleknek a tkvi hatósághoz rendszerint úgy is el kell menniök, az ugyanott székelő közjegyzőhöz való fordulás újabb nehézséget nem okoz. Az egyetlen ellenvetés tehát, ami felhozható, hogy jelenleg a tkvi hatóságok körülbelül $\frac{1}{3}$ -ának székhelyén nincs közjegyző. Ez azonban indokul el nem fogadható, mert először is a tervezet úgy sem a kizárólagos közjegyzői kényszert kontemplálja és így a felek

ugyanazon bíróságnál, melynél a tkv. van, az okiratot is fel fogják vehetni. Másodszor pedig ez a kétségtelen csak ideiglenes állapot nem hozható fel indokul, mikor egy nyilván csak hosszú évek múlva életbelépő, de viszont hosszú évtizedekre szóló kodex megalkotásáról van szó.

Mindez amellet szól, hogy a közokirati kényszer okvetlen felállítandó lesz és pedig úgy az ingatlanok elkötelezésének érvényességéhez, valamint a tkvi bekebelezés előfeltétele gyanánt. Utóbbi magában véve nem elegendő, mert hiszen éppen a telekkönyvi bejegyzésre alkalmatlan, de mégis érvényes kötelmet megállapító okiratok okozzák a pereket és azt, hogy a telekkönyv nem felel meg a tényleges állapotnak. Mindenesetre pedig óvakodni kell a hitelesítési kényszer surrogátumától, mely egyfelől ugyanazon nehézségeket, sőt kettős költséget okoz, másfelől, különösen a magánokiratszerkesztési tilalomnál fogva, nem garantálja az okirat helyességét.

Egyéb vagyoni jogi ügyletekhez közokirati kényszer felállításáról természetesen csak elvétve lehet szó. Így a tervezet szerint, közpénztáraknál hatályos fizetés- és nyugdíjengedményezésekhez (1259. §.), tartozásátvállalási nyilatkozat bizonyos hatályához (1269. §.), az egész vagyon vagy hányada átruházásához (1397. §.) közokirat szükséges.

Ellenben míg a német ptk. szerint (518. §.) teljesítés nélküli ajándékozási ígéret érvényéhez közokirat kell, a tervezet megelégszik az egyszerű okirati kényszerrel.

VI.

Az örökjogban a közokirati kényszer bizonyos végrendelezési esetekben bír legfontosabb szereppel s így a *közvégrendeleti kényszer* alakjában jelentkezik. Mai jogunk szerint (1876: XVI. t.-c. 21. §.) csupán a némák, siketnémák és 18 éven aluli kiskorúak vannak a közvégrendeletre szorítva, a tervezet kiterjeszti ezen kényszert az olvasni nem tudókra, 18 éven aluliakra általában (pl. 18 éven aluli férjes nőre!) és az öröklési szerződésekre (1823., 1939. §§.). A némákra emellett ipso jure áll a közvégr. kényszer, mert a magánvégrendeletre szükséges „szóval“ való kijelentésre képtelenek, míg a közjegyző előtt elegendő minden, tehát bizalmi személy közvetítésével (Közj. törv. 77. §.) való „kijelentés“ is. Az írni nem tudókra épp úgy, miután az aláírás magánvégrendeletnél feltétlenül szükséges,

ellenben közvégrendeletnél elmaradhat. A mai végrendeleti törv. 6. §-a szerinti, az olvasni vagy írni nem tudó végrendelező előtt felolvasandó végrendeleti formával járó visszaélési lehetőség a közvégrendeleti kényszer kiterjesztését az olvasni nem tudókra kellően indokolja.

Az öröklési szerződéseknél pedig a visszavonhatatlanság kíván meg fokozottabb garanciákat. A tervezet szabályozása tehát, mely nagyjában egyezik a német ptk. és a svájci javaslat intézkedéseivel, feltétlenül helyes.

A közvégrendeleti formának közelebbi szabályozása ugyan inkább a végrendeleti alakszerűségek kérdéséhez tartozik s így fejtegetéseink körén kívül esik, mindazonáltal reá kell mutatnunk egynéhány szembeszökő hiányosságra. Nem helyes elsősorban, hogy a közvégrendelet érvényességi kellékei nincsenek kimerítően felsorolva s így a közjegyzői törvényből való kiegészítésre szorulnak.

A magánjogi kodexnek az anyagi jogszabályt képező érvényességi szabályokat kimerítően kell felsorolnia s a közjegyzői törvénybe, ha egyszer kodexünk van, csak az anyagi érvényességet nem tangáló rendszabályok valók.

Nem helyeselhető a tanuk mellőzése a végakarát kijelentésénél (1820. §.) és nem célszerű, hogy alá sem írt okirat is emelhető közvégrendelet erejére (1821. §.). A tervezet szerint továbbá nem lenne mód arra, hogy a közjegyzőnél letett végrendelet visszavétesék (1911. §. 1. Ind. V. 200 l.). Ez arra vezetne, hogy minden a közjegyzőnél letett végrendelet feltétlenül kihirdetésre és így nyilvánosságra kerül. Már pedig leggyakrabban ezt a végrendelező nem fogja akarni egy visszavont végrendelete tekintetében s így a tervezet szabályozása a közvégrendeleti formának a törvényhozás által bizonyára nem szándékolt népszerűtlenségére vezetne. Elhibázott a tervezet 1944. §-a, mely szerint az öröklési szerződés közjegyzői okirattal megszüntethető. Miután a megszüntetés mindig a végintézkedés visszavonását is jelenti, ehhez közvégrendeleti forma lesz előírandó. (Így a német ptk. 2290.)

A közokirati kényszer kérdése az örökjogban nemcsak bizonyos végintézkedési esetekre, hanem egyes, az öröklésre vagy örökségre vonatkozó, de azért élők közötti szerződésekre nézve is felmerül. Mai jogunk, kodex hiányában, e tekintetben szabályt nem tartalmaz. A tervezet azonban az öröklésről való lemondásra már felállítja a közokirati kényszert (1801. §.), ami kellően indokolva

van. De meg volna az kívánandó ugyanazon okokból a még élő örökhagyó utáni öröklés tárgyában a törvényes örökösök között kötött szerződésekre (1951. §.), valamint az örökségátruházásokra nézve is, melyeknél a tulajdonképen rendszerint szintén „lemondó“ örökös védelme a közokirati garanciákat épp úgy megkívánja. Bizonyos vonatkozásokat erre mai jogunkban (1894. XVI. t.-c. 5., 66. és 85. §§.) is találunk.

VII.

Röviden visszapillantva fejtegetéseinkre, minden kifogás és hiány dacára megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy a mai jogunkban a szerződéskötés terén uralkodó túlságos alakszabadsággal szemben, a tervezet az esetenként felállított közokirati kényszerrel, anélkül hogy a formalizmus vádja érhetné, jogbiztonsági szempontból lényeges haladást jelent. Azokkal szemben pedig, kik minden formakellékben a szabadság korlátozását látják, hivatkozhatunk az osztrák jogtudós Zeiller szavaira: In der Formstrenge ist nicht eine Einschränkung, sondern eine Schirmung der Freiheit zu sehen, és Ihering kijelentésére, melylyel a formát a szabadság ikertestvéreinek nevezte!

Dr. Holitscher Szigfrid
budapesti kir. közj.-helyettes.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

41. A tkvi rts. (erd.) 119. §-a szerint a kir. közjegyző más nevében csupán telekkönyvi kérvény beadására van feljogosítva; de a tkvi rendtartás oly rendelkezést nem tartalmaz, amely a kir. közjegyzőt felelősségi beadvány beadására is feljogosítaná; ennél fogva a felelősségi eljárásban való képviseleti jog, mely a kir. közjegyzőt az 1874. XXXV. t.-c. 55. §-a értelmében sem, — de sőt általában véve sem illeti: a tkvi perenkívüli eljárásban sem illetheti meg. (Marosvásárhelyi kir. tábla, 1904. december hó 5-én. 3900 p. sz.)

= A kir. tábla határozata nyilván téves, mert az erdélyi tkvi rendtartás 119. §. 5. bek. csak arra nézve rendelkezik, hogy ügyvédek és közjegyzők,

ha az eredeti okmányt felmutatják, a kérvény beadására külön meghatalmazás nélkül is jogosítvák. Ellenben a képviseleti jogosultságra nézve általában az ügyvédi rendtartásról és a közjegyzőkről szóló törvények rendelkeznek. Épp úgy amint az ügyvédi rts. 38. §-a szerint az ügyvéd jogosítva van „az ország valamennyi bírósága és hatósága előtt feleket képviselni“ általában, a közjegyzői rts. (1874. XXXV. t.-c.) 55. §-a szerint „a közjegyző jogosítva van . . . a bíróságokhoz nem peres ügyekben beadványokat intézni“. A kir. tábla határozata alapján tehát épp oly joggal az is volna mondható, hogy a felelősségi eljárásban való képviseleti jog az ügyvédet sem illeti meg, mert a tkvi rts. 119. §-a csak „kérvény“-ről szól. Az pedig, hogy ha valamely telekkönyvi kérvény nem peres ügyre vonatkozik, az arra hozott végzés elleni felfolyamodás sem vonatkozhatik peres ügyre, — további kifejtést nem igényel. Az ilyen felfolyamodás beadására a kir. közjegyző tehát okvetlenül jogosítva van és legfeljebb meghatalmazás csatolása volna követelhető.

*

42. A csődleltározás alkalmával felmerült díjak és költségek következőképen állapítatnak meg: I. . . . kir. közjegyző részére: a) 1904. június 4—10., 13—17., 20—24., 27., 28. és 30. napjaira távozási díj fejében napjára 24 koronával az 1880. LI. t.-c. 18. és 12. §-a alapján 456 K; b) ugyanezen napokra napidíjban a hivatkozott törvény 20. §-a alapján 185 K; c) ugyancsak a fentebbi napokra, valamint 1904. július hó 1., 2., 4. és 5-ik napjaira az idézett törvény 25. §-a alapján munkadíj fejében 362 K; d) utazási költség fejében 19 napra J . . . ról J . . . ra és vissza ugyanazon törvény 19. §-a alapján 174 K 80 f; e) írásdíjban az idézett törvény 16. §-a alapján 103½ ív után 164 K 40 f; f) hitelesítési díjban a hivatkozott törvény 11. §-a b) pontja alapján 69 ív után 83 K. (J . . . i kir. járásbíró 1904. július 9. 2515/904. váltószám).

A kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzésének nem nehezelt részeit nem érinti, ugyanannak a végzésnek felfolyamodással megtámadott azt a részét, a mely szerint az elsőbiróság a kir. közjegyző részére a J . . . ből J . . . ba és vissza utazásokért 55 kor. 20 filléren felül még továbbá 119 kor. 60 fillért, továbbá távozási díj fejében 456 kor. s a csődleltár-példányok hitelesítési díja fejében 83 koronát megállapított s a tömeggondnokot azok megfizetésére utasította, megváltoztatja és utazási költség fejében a kir. közjegyző részére az elsőbiróság által az 55 kor. 20 filléren felül megállapított 119 kor. 60 fillér, továbbá az elsőbiróság által megállapított távozási és hitelesítési díjak iránti igényével a kir. közjegyzőt elutasítja és azok megfizetése alól a tömeggondnokot felmenti.

Indokok: A dolog természetéből folyik, hogy ha a kir. közjegyző a leltározást székhelyén kívül megszakítás nélkül végezi és az 1880. LI. t.-c. 20. §-a értelmében lakás és élelmezés fejében napidíjat kap, e mellett a naponként való hazautazás költségével a csődtömeget nem terhelheti, a kir. közjegyzőnek az az igénye tehát, hogy a munka félbeszakítása alkalmából felmerült hatszori utazási költségen felül, J . . . ből J . . . ba és vissza naponkint még összesen 13-szor megtett utazása költsége is a csődtömeg terhére állapíttassék meg, nem jogszerű; nem jogszerű továbbá nevezett kir. közjegyzőnek a távozási díj iránti igénye sem, mert az 1880. LI. t.-c. 25. §-a értelmében a kir. közjegyző a csődtömeg leltározásáért csak munkadíjat, továbbá a 19. és 20. §§-okban meghatározott díjakat igényelheti, a 19. és 20. §§-okban pedig csak a vitelbér díja és a napidíj van meghatározva, ellenben a távozási díj, a mely a 18-ik §-ban nyer szabályozást és meghatározást, nem. Végre nem jogszerű nevezett kir. közjegyzőnek a csődleltár-példányok hitelesítése fejében felszámított díj iránti igénye sem, mert a csődleltár a birói megbízás értelmében 3 eredeti példányban volt kiállítandó, külön hitelesítés szüksége tehát nem merült fel. Ezekhez képest az elsőbiróság végzésének neheztelt része ennek a végzésnek rendelkező része értelmében megváltoztatandó volt. (Budapesti kir. tábla, 1904. október 25. 1707/1904. V. sz.)

A másodbiróság végzése a benne felhozott indokok alapján helybenhagyatik, (Kuria, 1905. januárius 12-én.)

*

43. Az 1886. VII. t.-c. 23. §-a értelmében a házastársak közt kölcsön felvételére kiállított meghatalmazásnál a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívántatik. Az a körülmény, hogy ezen meghatalmazáson a házastárs névaláírása biróilag hitelesítve van, a meghatalmazást közjegyzői okirat hatályával biró okiratnak nem minősíti. (Kuria 1904. december 3. J. G. 374. sz.)

Hagyatéki eljárás.

44. Ha a hagyatékhöz tartozó ingatlan a telekkönyvben nem az örökhagyó tulajdonául van bejegyezve: az 1894. évi XVI. t.-c. 67. §-a értelmében a tárgyalást vezető kir. közjegyző köteles a tkvi tulajdonos örököseitől az ingatlannak az örökhagyóra történt átháramlásáról szóló, tkvi bejegyzésre alkalmas okirat kiállítását

kieszköztetni, vagy pedig külön jegyzőkönyvet felvenni. A tkvi tulajdonos örökösei az ezen ingatlanra kiterjedő hagyatéki eljárás során érdekteleneknek már az 1894. XVI. t.-c. 67. §-ában foglalt rendelkezéseknél fogva sem tekinthetők és így az átadó végzés az 1894. XVI. t.-c. 75. §-a értelmében nekik kézbesítendő, aminek elmulasztása folytán az átadó végzés reájuk nézve jogerőre nem emelkedhetik és így felfolyamodásuk, mint elkésett, el nem utasítható. (Budapesti kir. tábla 1904. évi június 3-án, 2039/1904. sz.)

*

45. A másodbiróságnak az elsőbirói hagyatékátadó végzést feloldó és további eljárást elrendelő végzése nem tartozik az 1894. XVI. t.-c. 124. §-ában megjelölt azon végzések közé, melyek ellen a további felfolyamodás meg van engedve. (Kuria 1904. évi szeptember 23-án, 7415/1904. sz.)

*

46. Készpénzbeli hagyomány esetében, a hagyományos a hagyománnyal terhelt örökssel szemben csupán kötelmi jogosultsággal bír, amelynél fogva őt csak az a jog illeti meg, hogy az 1894. XVI. t.-c. 82. §-ának 3. bekezdésében foglalt feltétel mellett a hagyomány biztosítását kérelmezhesse, annak kifizetését azonban csakis a vele kötelmi viszonyban álló örököstől követelheti. Ebből a jogszabályból önként következik, hogy a készpénzhagyomány az annak kifizetésével terhelt örökös beleegyezése nélkül a hagyatékából előzetesen le nem vonható, annál kevésbbé, mert a biztosítás is, ha az kérelmeztetett, a fentidézett törvényszakasz értelmében csupán abból állhat, hogy a bíróság az átadó végzésben, a hagyatékhoz tartozó ingatlanokra, az átadó végzésen alapuló tulajdonjog bekebelezésével egyidejűleg a hagyomány biztosítására szolgáló összeg erejéig a zálogjog bekebelezését rendeli el és ha a hagyományozók igénye veszélyeztettnak mutatkozik, a letétben levő hagyatéki készpénzeknek és értékpapiroknak, az örökös részére leendő kiadását a hagyomány kifizetésétől teszi függővé. Biztosítási kérelem hiányában és az örökös beleegyezése nélkül azonban a hagyatékhoz tartozó egyes értékek és készpénzek a letétben vissza nem tarthatók és annál kevésbbé utalhatók ki azokból egyes hagyományok.

Az átadás akadályául nem szolgálhat az a körülmény, hogy egyes hagyományokra végrehajtási letiltás eszközöltetett, mert a végrehajtási letiltás csakis arra szolgálhat indokul, hogy az örökös

a letiltott hagyományi összegeket az 1881. LX. t.-c. 82. §-ának rendelkezéséhez képest, a végrehajtás foganatosítására illetékes bírósághoz letegye. (Kuria 1904. október 7-én, 7711. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

47. Az 1891. XVI. t.-c. 20. §-a értelmében az ingatlan kataszteri térmértékének a helyesbítése az érdekeltek egyértelmű megállapodása esetén, a betétszerkesztés folyamán történik és ha ily megállapodás nem létesül, a 19665/893. sz. I. M. rendelettel kiadott utasítás 87. §. szerint, az ingatlanok térmértéke a kataszteri munkálat alapján vezetendő be a telekjegyzőkönyvi betétbe és a igazítás csak a törvény rendes útján eszközölhető. Midőn tehát felperes a telekvi betétbe a kataszteri munkálat alapján bejegyzett térmérték kiigazítását kéri, nyilvánvaló, hogy keresete a birói útra tartozik.

Helytelenül állapította meg a másodbiróság, hogy ily kiigazítás nem tartozik birói útra, hanem az 1875. VII. és 1885. XXII. t.-c. rendelkezései szerint közigazgatási útra, mert ezen törvények rendelkezései a földadó-kataszter elleni panaszokra vonatkoznak, midőn a kataszteri ívben való kiigazítás céloztatik, ami a dolog természeténél fogva is közigazgatási úton orvoslandó és a törvény ezt az illetékes pénzügyigazgatóság hatáskörébe utalja. (Kuria 1904. október 31-én, 9009. sz.)

*

48. A másodbiróság végzése ellen további felfolyamodásnak helye nincs akkor, ha az elsőbiróság a tulajdonjog bekebelezését s a másodbiróság annak előjegyzését rendelve el, mindkét bíróság végzése egybehangzó abban a kérdésben, hogy a tulajdonjog bejegyzésének jelenleg helye van. (Kuria 1904. október 21. 7828 sz.)

*

49. Elidegenítési és terhelési tilalmat a jelzálogos hitelező a maga érdekében a jelzálogos kölcsönrel terhelt ingatlanra vonatkozólag egyáltalán nem köthet ki. (Kolozsvári kir. tábla 1904. november 16. 4087. sz.)

*

50. Törlési kereset tárgyát nemcsak bekebelezett, de előjegyzett jog is képezheti. (Kuria 1904. december 28. 9488/903. sz.)

*

Cégügyek. Váltóóvás.

51. Ha a váltón az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely kitüntetve nincs, a kereseti váltó nem telepített váltó; az a körülmény, hogy a váltón az áll: „fizetendő a közhasznú szövetkezetnél“, és hogy ennek a szövetkezetnek a székkelye K., nem foglalja magában K.-nak fizetési helyül való megjelölését, mivel a helykülönbségnek magából a váltóból határozottan ki kell tűnni; — ennél fogva a váltó fizetési helye a V. T. 3. §. 7. pontja értelmében az intézvényezett neve mellett előforduló hely és az a kitétel: „fizetendő a közhasznú szövetkezetnél“, ekként csak azt jelenti, hogy az elfogadónak fizetés végett a váltó a fizetési helyén ennél a szövetkezetnél mutatandó be; ennek megfelelően kellett volna tehát az óvást M . . . -ban fölvenni; következőleg K . . . -ban a közhasznú szövetkezetnél, mint felperesnél felvett óvás a forgató elleni visszkereset fentartására nem alkalmas, ennél fogva az elsőbiróság ítélete megváltoztatandó, a kereset elutasítandó s felperes mint pervesztes a perköltségben marasztalendő volt. (Kolozsvári kir. tábla indokainak helybenhagyásával a Kuria 1904. november 24. 106. sz.)

*

52. A kereseti váltó szövegében foglalt óvás-elengedés csakis a kibocsátó irányában bír hatálylyal, míg a váltó hátlapjára az alperes cég által vezetett üres forgatmány ilyen elengedési nyilatkozatot magában nem foglalván, a felperes részéről az, hogy alperes mint forgató az óvást elengedte, bizonyítva nincs. Minthogy pedig ily körülmények között a V. T. 41. §-a értelmében a forgató ellen érvényesíthető visszkereset eme feltételének fenforgását nem igazolta, a visszkeresetnek jogos alapja nincs. (Kuria 1904. május 4. 597. sz. alatt a temesvári kir. tábla indokainak helybenhagyásával, mégis mellőzve azt az indokot, hogy az óvás elengedése jelen esetben a kibocsátóval szemben hatályos.)

*

53. Megtagadtatott azon részvénytársaság bejegyzése, melynek cégében a „magyar bank“ jelző fordul elő, mert a forgalomban megtévesztő hatású lehet. (Budapesti kir. tábla 1904. október 11. 2843. sz.)

*

54. A fizetés napján d. e. $\frac{3}{4}$ 12 órakor felvett óvás érvénytelen, mert a váltótörvény 41. §-a szerint nem kellő időben vétetik fel. (Kuria 1905. januárius 5. 410. sz.)

*

55. A cég bejegyzése alkalmával kiállított címpéldányokon a cégjegyzés éppen olyan szabályos alakban teljesítendő, miként azt a felek üzletbeli aláírásaiknál használni kívánják, vagyis ha együttes cégjegyzés állapított meg, a címpéldányokon is csak ilyen együttes cégjegyzés alkalmazható. (Budapesti kir. tábla 1904. szeptember 6. 2680. sz.)

*

56. Habár a váltó nem tartozik a telepített váltók fogalma alá, mert az intézvényezett lakóhelye és a fizetési hely földrajzilag ugyanaz, és habár a váltó fizetés végett nem az elfogadónak, hanem a fizetési hely gyanánt kijelölt takarékpénztár igazgatójának mutatott be, az ekként felvett óvás a visszkereseti jog fenntartására mégis alkalmas. (Kuria 1904. november 22-én, 212. sz. alatt a két alsóbírói ítélet megváltoztatásával.)

*

57. A részvénytársaság évi mérlegének és az arra vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentésnek a társaság üzlethelyiségében való kitétele a ker. törv. 198. §-ában előírt közzétételnek nem felel meg, hanem annak a társasági hirdetések közzétételére szánt hirdetőlap vagy hirdetőlapok útján kell történnie. (Budapesti kir. tábla 1904. november 29. 2928/1904. sz.)

*

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

58. A szerződést a felek egyértelmű szerződési akarata képezi, az pedig, hogy a kir. közjegyző tévedése folytán lett a szerződés egyik pontja a szerződésben kitett, de a felek akaratának meg nem felelő módon szövegezve, vagyis egyáltalán hogy az okirat nem tartalmazza a feleknek kifejezésre jutott szerződési akaratát, a közokirattal szemben is bizonyítható. (Kuria 1904. október 18-án, I. G. 476. sz.)

*

59. Abból az okból, mert felperes a keresettel érvényességében megtámadott végrendelet szerinti nem minden érdekeltet idézett perbe, a kereset elutasítására okul nem szolgálhat, mert ha az örökös a végrendeletnek csak némely személyekre vonatkozó intézkedéseiben érzi sértve jogait, nem kötelezhető, hogy a végrendeletet egész terjedelmében, tehát az általa sérelmesnek nem tartott részében is érvényteleníttesse s mert különben is a perben hozandó ítélet csak azoknak a személyeknek jogaira bír hatálylyal, akik a perben részt vettek. (Kuria 1904. december 6-án 8454. sz.)

*

60. Jogszabály az, hogy törvényes örökösök esetén, ha valamelyik gyermek többet kapott előre, mint amennyit örökrésze tenne, a többletet a dolog természete és törvénykezési gyakorlatunk szerint is megtéríteni nem köteles, hanem az örökrészen felül túladományozott örökös az osztályból egyszerűen kihagyatik. (Kuria 1904. október 25. 1140. sz.)

*

61. A törvénytelen gyermek, mint leszármazó, a szülőket és oldalrokonokat az anya utáni öröklésben megelőzi ugyan, de törvényes leszármazóval szemben az öröklésből ki van zárva. (Kuria 1904. november 22. 3698. sz.)

*

62. A hozományi javak, ezek rendeltetésénél és a hozomány jogi természeténél fogva, a hozományban részesült házastársak részéről utóbb elkövetett durva hálátlanság okából nem követelhetők vissza. (Kuria 1904. november 17. 7431. sz.)

*

63. A törlési nyugta bélyegét, amennyiben a felek között fennálló jogviszonyból más nem következik, az adós köteles viselni. (Kuria 1904. december 28. 9488. sz.)

*

64. Elsőrendű alperes kártérítési kötelezettsége megállapíttatik és a felperesek részére 1135 korona tőke és járulékaik megfizetésére köteleztetik. Indokok: Felperesek az alperesek ellen való kártérítési követelésüket arra alapítják, hogy a néhai T. J.-né J. E.-nek az ő javukra intézkedő A) alatti végrendeletét az alperesek, és pedig az elsőrendű alperes mint községi jegyző, a II.

rendű alperes pedig mint községi segédjegyző hivatalos minőségében való eljárás közben hibásan szerkesztették meg, ez a végrendelet a C) és D) alatti felsőbirói ítéletekkel érvénytelennek nyilvánítván, felperesek végrendeleti örökösödési joguktól elestek és az E) F) G) alatti ítéletek alapján az oldalági örökösök részére a H) alatti elismervény szerint tőke, kamat és perköltség fejében 2489 korona 64 fillér megfizetésére köteleztettek. Vita tárgyát képezi a perben az, hogy a végrendeletet az alperesek melyike szerkesztette.

A végrendelet érvénytelenítési perben a XVII. pertári szám alatt foglalt tanukihallgatási jegyzőkönyv szerint a II. rendű alperes akként vallott, hogy a végrendeletet ő szerkesztette, I-ső rendű alperes pedig szóról-szóra a következő kijelentést tette: „mielőtt a végrendelet készítéséhez hozzáfogtunk volna, megkérdeztük a végrendeletet, hogy mi a végső akarata“. A másik két végrendeleti tanunak, u. m. Cs. J.-nak, az időközben elhalt községi birónak és K. T. J. községi esküdtnak ebben a jegyzőkönyvben foglalt vallomásai a végrendeletnek ki által lett szerkesztéséről mit sem tartalmaznak, e tekintetben az utóbbi tanu ennek a pernek a folyamán is kihallgattatván, csak arra szolgáltat bizonyítékot, hogy a végrendeletet a II-od rendű alperes írta, az azért az I. rendű felperes által fizetett 6 forintot az I. rendű alperes vette fel és abból a tanuknak egy-egy koronát átadott.

Mindezekből megállapítható, hogy a végrendelet felvételére néhai T. J.-nének Pákozdi község előljáróságának tagjai jelentek meg, hogy az okirat felvétele az I-ső rendű alperesnek személyes jelenlétében és közreműködésével történt, míg a szöveget egyedül a II. rendű alperes írta meg. Annak a kérdésnek eldöntésénél pedig, hogy a törvény rendelkezésének meg nem felelő hiányos végrendelet szerkesztéseért ki a felelős s illetőleg hogy az alperesek mind a ketten felelőssé tehető-e, döntő súlylyal bír Pákozdi községnek a perhez XVI. pertári sz. alatt csatolt szervezeti szabályrendelete, amelynek 35—37. §§-ai akként rendelkeznek, hogy magánfelek részére perenkívüli beadványokat vagy egyéb bármely okiratokat szerkeszteni kizárólag a jegyző jogosult, aki a segédjegyzővel rendelkezik, de ennek cselekményeiért, amennyiben megbízatás folytán tettek, anyagi felelősséggel tartozik, a segédjegyző pedig a jegyző utasításait köteles követni, a 75. és 76. §§. pedig megállapítják, hogy a jegyző végrendelet felvételére is jogosult, sőt

ha arra felszólíttatik, köteles is 2 forint díjazásért s hogy a jegyző az általa elvállalt ügyek helyes és szakszerű elintézéséért és az általa esetleg elkövetett mulasztásokért teljes anyagi felelősséggel tartozik.

Ezeknek a rendelkezéseknek figyelembe vétele mellett nyilvánvaló, hogy a fenforgó esetben a felelősség egyedül és kizárólag az I. rendű alperest terheli, mert a végrendelet felvételénél hivatalos minőségében jelen lévén, ez alkalommal bárminő tevékenységet engedett is meg a II. rendű alperes segédjegyzőnek, annak a tényeiért is egyedül ő a felelős; a végrendelet szövegezésében hiányosnak talált eljárás saját mulasztásának tekintendő, a végrendelet érvénytelenítése az ő köteles gondosságának és figyelmének az elmulasztása által vált lehetségessé, tehát e mulasztásnak következményei is őt magát terhelik. (Kuria 1905. januárius 5. 6288/903. sz. alatt a budapesti kir. tábla indokainak helybenhagyásával.)

*

65. Különböző kibocsátású 4% magyar aranyjárdék-kötvények, habár nem ugyanazon időben állítottak ki és járnak le, a megsemmisítési eljárásban egyneműeknek tekintendők és ennél fogva a megsemmisítési eljárás megindítása azokra nézve egy kérvényben is kérhető. (Budapesti kir. tábla 1904. december 14. 3452 sz.)

*

66. A tényleg kézhez vett hozomány elismerésének érvényességéhez gyámhatósági jóváhagyás nem szükséges és a férj által a hozomány átvételéről és biztosításáról kiállított okiratban foglalt nyilatkozatok reá nézve joghatályosak akkor is, ha azt kiskorúsága idejében írta alá. (Kuria 1904. december 13. 4529 sz.)

*

67. Ha az utóörökös a közvetlen örökösnél korábban hal el, úgy, amennyiben a végrendelet ellenkező akarata meg nem állapítható, az utóöröklési jog az utóörökös örökösire át nem száll. (Kuria 1904. október 26. 6706/1903. sz.)

= Ellenkező értelmű határozatokat I. Döntvénytár u. f. XXIII. 2. és III. f. XVII. 55. sz. alatt.

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

68. Az orvosok által tiszteletdíjaikról kiállított jegyzékek általában illetékmentesek, ha azonban azokon a tiszteletdíj kielégítése elismertetik, az ilyen jegyzékek mint nyugták illethezandók. (29383/1903.)

*

69. Hagyatéki ügyben a birói megbizott által kibocsátott idéző végzést tartalmazó irat az illetéki díjjegyzék 46. tételének 4. pontja értelmében bélyegmentes. (391/1904.)

*

70. Ha eladók a közös tulajdonukat képezett, s általuk több vevőnek együttesen eladott ingatlanokra nézve a tulajdonjog bejegyzését ugyanegy telekkönyvi hivatal által több vevő javára egy kérvényben kérik foganatosítani, ez a bejegyzési kérvény csak egyszeres beadványi bélyeggel látandó el. (3828/1904.)

*

71. Ha a végrendelet szerint egyik örökös a neki jutott vagyonból 100.000 frtot el nem idegeníthet, hanem az végrendeleti örökösének, ilyenek hiányában már élő és még születendő gyermekeinek jut: az örökölt ingatlanra foganatosított 100.000 frt erejéig való bejegyzés lényegileg nem zálogjogot, hanem utóöröklési jogot biztosít és tulajdoni korlátozást tartalmaz, az ilyen bejegyzés tehát az illetéki díjjegyzék 16. tételének B) a) pontja alapján fizetendő 0,7%-os illeték alá nem vonható. (8058/1904.)

*

72. Az örökösödési ügyekben eljáró birói megbizottak a leltári bélyegilleték lerovására személyesen nem kötelezhetők. (31285/1903.)

*

73. Az állami költségvetés hiánya miatt törvényen kívülinek nevezett (ex lex) állapot idejére nézve a kincstárt megillető adók és illetékek mérve az illető felekkel szemben megállapítható, de a fél nem kötelezhető arra, hogy a törvények szerint járó adót és illetéket a kincstárnak bármely módozat szerint is beszolgáltassa. (26704/1903.)

Miniszteri rendeletek.

A m. kir. igazságügyi Miniszter az igazságügyi hatóságokkal 1904. december 15-én T. 35/18. I. M. szám alatt a m. kir. belügyi Miniszternek 113880/1904. B. M. sz. a. valamennyi vármegyei és városi törvényhatósághoz intézett következő körrendeletét közölte:

„A hagyatéki ingatlanok leltári becsértékének megállapítása tárgyában valamennyi vármegye és törvényhatósági város közönségéhez hivatali elődöm által 1896. évi december hó 11-én 108.093. szám alatt kibocsátott rendelet (lásd 1896. évi Rendeletek Tára

II-ik kötet 793—794. l.) akként intézkedett, hogy „az ingatlanok becsértéke — hacsak valamely érdekelt félnek kérelmére, a leltározó által alkalmazott egy vagy több szakértő többre nem becsülné az ingatlant — az 1894. évi XVI. t.-c. 42. §. második bekezdése, valamint az ezen törvény végrehajtása tárgyában 1895. évi október hó 11-én 43.194. I. M. szám alatt kibocsátott bel- és igazságügy-miniszteri rendelet (lásd 1895. évi Rendeletek Tára II-ik kötet 548. l.) 44. §. második bekezdése szerint 1881. évi LX. t.-c. 148. §. első bekezdésének rendelkezéséhez képest állapítandó meg, vagyis a becsérték szőlőknél és házosztályadó alatt álló ingatlanoknál az évi államadó kétszázszoros összege, házbéradó és földadó alá eső ingatlanoknál az évi államadó százszoros összege“.

Ez a rendelkezés a gyakorlatban oly magyarázatra szolgáltatott alapot, melynélfogva az ingatlanok hagyatéki leltári becsértékét nemcsak akkor kell az 1881. évi LX. t.-c. 148. §-ához képest megállapítani, ha az érdekelt szakértő által való becslést egyáltalán nem kívántak, hanem akkor is, ha az érdekelt kérelmére ily becslés történt ugyan, de az ingatlanoknak ekként megállapított becsértéke az 1881. évi LX. t.-c. 148. §-ához képest kiszámított becsértéket meg nem haladja.

Minthogy ez a magyarázat kétségtelenül ellentétben áll az 1894. évi XVI. t.-c. 42. §. második bekezdésével, valamint az 1895. évi 43.194. I. M. szám alatt kibocsátott belügyi és igazságügyi miniszteri rendelet 44. §-a második és ötödik bekezdésével, a fentebb érintett 1896. évi 108.093. számú itteni rendelet szerint becslés esetében általában az ingatlanokat és épp úgy, mint az ingókat, valódi forgalmi értékben kell a leltárba felvenni, s azoknak értékét csakis becslés hiányában kell az 1881. évi LX. t.-c. 148. §-ához képest megállapítani;

minthogy továbbá 1896. évi 108.093. számú itteni rendeletnek fentebb érintett helytelen magyarázata a gyakorlatban is előfordult, a miből tekintettel arra, hogy nemcsak az örökösödési illetékek kirovásának (1887. XLV. t.-c. 3-ik §. 2. a) pontja), hanem a hagyatékot tárgyaló kir. közjegyző díjai kiszámításának (1894. XVI. t.-c. 117. §.) alapját is a hagyaték leltári becsértéke szolgáltatja, sok esetben jogtalan anyagi hátrány hárulhat az érdekelt felekre:

ugyanazért szükségesnek tartom, hogy az idézett rendelet téves értelmezése a gyakorlatban kizárassék és ez okból felhívom a törvényhatóságot, figyelmeztesse a leltározások eszközlésével meg-

bizott közegeit, a vármegye területén levő községekben leltározások eszközésére hivatott községi, illetve körjegyzőket, rendezett tanácsú városokban a leltározással megbizott hivatalos közegeket, hogy a leltározások alkalmával, a hagyatéki vagyon becsára az 1894. évi XVI. t.-c. 42. §-a értelmében csak akkor állapítandó meg az 1881. évi LX. t.-c. 148. §. első bekezdésének rendelkezéseihez képest, ha az érdekeltek becslést nem kívánnak. Ha ellenben valamelyik érdekelt fél becslést kíván, az ingatlanok, úgyszintén nagyobb értékkel bíró ingóságok egy vagy több szakértő, más ingók megbecslése egy szakértő közbenjöttével fogatosítandó.

Becslés esetében az 1895. évi október hó 11-én 43.194. szám alatt kibocsátott belügyi és igazságügyi miniszteri rendelet 44. §-ának ötödik bekezdéséhez képest mind az ingókat, mind az ingatlanokat valódi forgalmi értékben kell a leltárba felvenni.

A szakértő becsüs tehát nincsen kötve az 1881. évi LX. t.-c. 148. §-ában meghatározott érték megállapításához, hanem a hagyatéki ingatlanok becsárát *mindig a forgalmi értékben tartozik megállapítani, tekintet nélkül arra, vajjon ez a forgalmi érték alacsonyabb vagy magasabb az 1881. LX. t.-c. 148. §-ában megállapítható értéknél.*

Végül mindezekhez képest kijelentem, hogy az 1896. évi 108.093. számú itteni rendelet utolsóelőtti bekezdése olyképp értelmezendő, hogy az ingatlanok becsára, hacsak valamelyik érdekelt fél kérelmére szakértői becslés nem történt, az 1881. LX. t.-c. 148. §. szerinti értékeléssel állapítandó meg. Budapest, 1904. november hó 30.“

*

Jegyzői magánmunkálatok. A belügyminiszter egy konkrét eset kapcsán hozott elvi jelentőségű határozatával a rendezett tanácsú városok jegyzőinek magánmunkálataira nézve kimondotta, hogy miután a közigazgatási alkalmazottaknak a magánmunkálatok végzésétől való eltiltása tárgyában kiadott belügyminiszteri körrendelet szerint, mely a rendezett tanácsú városok alkalmazottaira is kiterjed, magánmunkálatokkal díjazás fejében csak azok az alkalmazottak foglalkozhatnak, a kiknek ezt valamely tételes jogszabály kifejezetten megengedi: nincs akadálya annak, hogy a rendezett tanácsú városok törvényhatóságilag jóváhagyott szabályrendeletükben jegyzőiknek azoknak a magánmunkálatoknak meghatározott

díjazás mellett való elkészítését megengedjék, melyekre kis- és nagy-községekben a községi és körjegyzők jogosítvák. Ennél a szabályozásnál a községi és körjegyzőkre vonatkozólag alkotott vármegyei szabályrendelet rendelkezései megfelelően érvényesíthetők.

S z e m l e.

Törvényelőkészítés. Az igazságügyminiszterium törvényelőkészítő osztályában folyó munkálatokról, az ország közállapotáról szóló jelentésben olvassuk többek között a következőket: A telekkönyvi anyagi jogról szóló törvényjavaslatnak előtervezete, mely az 1901. évben vétetett munkába, az 1902. évben befejezést nyert. Ez az előtervezet, miként azt tavalyi jelentésemben megemlítettem, a telekkönyvi joggal összefüggő más tárgyakra is kiterjed, amelyek közül e helyütt kiemelem a birtokrendezésnek és kataszteri ügynek, továbbá az örökösödési, csőd- és kisajátító eljárásnak, a gyámsági és gondnoksági ügynek a tervezett telekkönyvi reformmal összhangzó novelláris szabályozását, a közjegyzői rendtartásnak és díj-szabásnak s általában a közhitelesítési ügynek ugyancsak az említett reformhoz alkalmazott rendezését, a bemutatóra szóló jelzőlogos részkötvények birtokosai képviselőinek, az ismeretlen vagy eltűnt telekkönyvi jogosultak hirdetményi kizárásának és a csekélyebb telekrészek tehermentes lejegyzésének szabályozását. Befejezést nyert továbbá az új rendszeres telekkönyvi rendtartásnak előtervezete is, mely azonban még kiegészítendő lesz némely különös telekkönyvvezetési eljárásnak rendezésével. Úgy ez a munka, mint a telekkönyvszerkesztési törvényjavaslatnak és az itt említett két javaslatnak az összhang szempontjából fogatosítandó szerkesztői revíziója az 1905. évre marad.

*

Furcsa háború. Ezen címen a „Jogtudományi Közlöny“ mult évi 53. számában olvassuk a következő esetet: „Az n—i kir. járásbiróság végrehajtója ellen többrendbeli végrehajtás fogatosítottván, az árverés mindig sikertelenül kíséreltetett meg. Erre egyik végrehajtó kérelmére a járásbiróság elrendelte, hogy az árverés a város piacán fogatosíttassék és azzal a kir. közjegyzőt

bízta meg, aki ezen megbízást két ízben visszautasította. A kir. járásbiróság vezetőjéhez fordul, hogy ejtse módját annak, hogy a bíróságnak határozata végrehajtására megfelelő eszköz álljon rendelkezésre. Hivatkozik az 1881. LX. t.-c. 19. §-ára és arra, hogy jelen esetben a bírósági végrehajtó érdekeltségénél, a bírósági hivatalnokok elfoglaltságuknál fogva, a bíróság tagjai pedig a csekély létszám és nagy munkaanyag miatt tekintetbe nem jöhetvén, a kir. közjegyzőt kellett megbízni. Megjegyzésünk ezen esetre két irányban van. Egyik az, hogy az 1881. LX. t.-c. 19. §-a úgy rendelkezik ugyan, hogy a végrehajtás foganatosításával fontosabb esetekben a kir. közjegyző bízandó meg, egyúttal azonban zárójelben az ingatlanárverésre vonatkozó 145. §-ra utal, s így az általános határozatokról szóló címben elhelyezett 19. §. nem alkalmazható az ingó árverés eseteire, melyekben közjegyző, véleményünk szerint, ki nem küldhető. De különben is a kir. járásbiróságnak az 1886. VII. t.-c. 34. §-a értelmében kötelessége lett volna a megbízás teljesítésében késedelmes kir. közjegyző ellen szabályszerűen eljárni és ezzel a kir. közjegyzőnek módot nyújtani, hogy állás-pontjának felfolyamodás útján a felsőbiróságnál szerezzen érvényt. A járásbiróság vezetőjéhez való fordulás tehát mindenképp felesleges volt és az ügy végleges elintézésére nem is vezethet.

*

A községi jegyzők felelőssége u. n. magánmunkálataikért. Egy végrendeletet a felsőbiróságok érvénytelennek mondtak ki, mert a végrendeletre a tanúk által vezetett záradékból hiányzott annak tanusítása, hogy örökhagyó kijelentette a tanúk előtt, hogy az okirat az ő végrendeletét tartalmazza. A végrendeleti örökösök, kiknek ennél fogva az egész örökséget az ági rokonoknak kiadniok kellett, kártérítési pert indítottak a végrendelet készítői, — a községi jegyző és segédjegyző ellen. A kártérítési kötelezettséget mindhárom bíróság megállapította. Míg azonban az elsőbiróság a végrendeletet tulajdonképpen készített segédjegyzőt marasztalta, addig a budapesti kir. tábla és a Kuria a jegyző kártérítési kötelezettségét állapították meg. A kir. táblának a Kuria által helybenhagyott ítéleti indokait ezen számunknak a „Felsőbirósági határozatok“ című rovatában szószerint közöljük.

*

Közjegyzői kamarák. Az aradi királyi közjegyzői kamara rendes évi közgyűlését Bonts Döme kir. tanácsos, aradi közjegyző

elnöklete alatt tartotta meg. A tisztújítás során elnökké egyhangúlag újra Bonts Dömét, titkárrá Márki János dr. gyulai közjegyzőt, a választmányba pedig rendes tagoknak Kirileszku Gyula kisjenői, Márki János dr. gyulai, Téry Ödön dr. gyulafehérvári és Folyovich Sándor nagyenyedi; póttagoknak Beles János aradi és Török Árpád világosi közjegyzőt választották meg.

*

Személyi hírek. Kineveztetett kir. közjegyzővé Déván dr. Farkas Béla ügyvéd. — Meghalt Ambrózy István késmárki kir. közjegyző. Helyettesévé kirendeltetett dr. Wesselényi Mátyás iglói kir. közjegyző.

Külföld.

Óvás az óvás ellen. Az ezen jelszó alatt a váltóóvás intézményének eltörlése vagy egyszerűsítése iránt Németországban megindult mozgalom újabb mozzanatairól a következőkben számolhatunk be. A Münchenben múlt évben megtartott III. közjegyzői gyűlésen Weessler, halle-i közjegyző a következő indítványokat tette: 1. A váltóóvás, mint a visszkereset előfeltétele, fenntartandó. 2. A „telep“ és „fizetési hely“ közti különböztetés elejtendő és óvás előírandó minden váltóra nézve, melyben az intézvénytől eltérő személy van fizetőnek megjelölve. 3. A postahivatalnokok mint óvatoló személyek mellőzendők. 4. Az óvás egyszerűsítendő: a) a váltómásolat mellőzésével, b) az óváskönyvbe való bevezetés elhagyásával és c) szélóvás esetében a rendőrségnél való tudakozódás elejtésével.

Az igazságügyi államtitkár a birodalmi gyűlésen legújabbán kilátásba is helyezte a váltóóvás reformálását. Hogy milyen irányban, egyelőre ismeretlen.

*

A közjegyzőnek székhelyén kívül való lakását fegyelmi vétségnek minősítette az osztrák legfelsőbb törvényszék, dacára hogy az osztrák közjegyzői rendtartásban a közjegyző magánlakására nézve intézkedés nem foglaltatik és csupán hivatalos irodának a

székhelyen való tartása van előírva. Az indokolásban kiemeltetik, hogy a közjegyzőnek minden időben a közönség rendelkezésére kell állania.

*

A közjegyzők és közjegyzőjelöltek kényszeréletbiztosítása tárgyában az alsó-ausztriai cs. kir. közjegyzői kamara által tett előterjesztés az igazságügyi és belügyi miniszteriumokban megfontolás tárgyává tétetett és a biztosítási alapelvek szempontjából felállított követelményekkel együtt véleményezés végett a kamaráknak adatott ki.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- = hivatal =
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Károly-körut 19.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom: Járásbirói okiratok. — Közjegyzői funtkio a képviselőválasztások feletti biráskodási eljárásban. — Felsőbirósági határozatok. — Miniszteri rendeletek. — Szemle. — Külföld. — Jogirodalom.

Járásbirói okiratok.

A m. kir. Igazságügyminiszterium 1904. évi június hó 28-án 19714/I. M. 1904. IV. sz. alatt kelt rendeletével a közjegyzői törvényt éppen nem szerencsésen értelmező elvi kijelentést tett. Közöljük a rendeletet a reá alkalmat szolgáltató eset előrebocsátásával.

Berki Zsigmond és neje született Demeter Julianna czegényi lakosok a Magyar Országos Központi Takarékpénztár által részükre megszavazott 10,000 koronás kölcsönről kiállítandó kötelezvényt közokiratba akarván foglalni, evégből, mint a jog szabályaiban járatlan emberek, a fehérgyarmati kir. járásbiróhoz fordultak, aki magát közjegyzői okirat felvételére jogosítottnak tartotta és a kért kötelezvényt 1904. évi január hó 14-én Pv. I. 1/1. szám alatt jegyzőkönyvbe foglalta. Ezen jegyzőkönyvbe foglalt kötelezvény alapján a zálogjog a kölcsön biztosítására a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnak felajánlott ingatlanokra kölcsönt kereső felek által be is kebelezetett.

Ugy de a Magyar Országos Központi Takarékpénztár ezen közokiratot a közjegyzői törvény értelmében semmisnek tartván, annak alapján a kölcsön folyósítását megtagadta. Egyben a felekkel egyetértőleg a szatmárnémetii kir. törvényszék elnökéhez kérvényt intézett, melyben a következőket fejtette ki: